

Obce (politické).

I. Vývoj obecního zřízení.

Vývoj jednotlivých obcí a jich zřízení v zemích nynějšího Rakouska bral se různými cestami, jak při různorodosti částí, z nichž říše naše povstala, zcela přirozeno. Než přes tuto různost lze všude pozorovati společnou překážku samostatného rozvoje řádů obecních, totiž řády feudální, které veškeru politickou moc na šlechtě soustředily.

Před rokem 1848 rozeznáváme následující útvary obcí:

1. Města t. j. větší místa obyčejně hrazená, jichž obyvatelé většinou řemeslem a obchodem se zabývali. Tu pak sluší činiti rozdíl mezi městy s v o b o d n ý m i, nestojícími pod pravomocí jiné fysické nebo právnické osobnosti, městy z e m ě p a n s k ý m i, založenými na zeměpanských pozemcích a pod dohledem zeměpánovým stojícími a městy p a n s k ý m i (municipálními, ochrannými nebo poddanými), majícími svou vlastní pravomoc politickou, civilní, realní ano i trestní, avšak v jistých směrech vrchnosti podřízenými.

Města panská povstala většinou z bývalých vesnic tím způsobem, že dle větší neb menší rozsáhlosti privilegií jim udělených propuštěna byla z přísného poddanství gruntovního pána, který si obyčejně pouze dosazování obecních představených vyhradil.

2. Městy se t. j. menší města zabývající se jen některými odvětvími veřejné správy ku př. vedením knih gruntovních, která nadána byla právem odbývatí trhy.

3. Vesnice t. j. místa nehrazená, jichž obyvatelstvo hlavně hospodářstvím polním se zabývalo, jen výjimkou svobodné t. j. bezprostředně zeměpánu podřízené jako v král. Českém: Studená, Arbelovice, Mířetice, Budohostice u Velvar pod rychtáři a konšely svobodně volenými, velkou většinou však poddané, jichž rychtářové a konšelé jako výkonné orgány vrchnosti o pořádek a pokoj pečovali a vrchnosti při výkonu práv robotních a úročních pomáhali.

Obce venkovské neměly až do roku 1848 žádné účasti u veřejné pravomoci i zákonodárství a podržely převahou ráz osad hospodářských.

Města povstala, jak historicky dostatečně zjištěno, osazováním podhradí různými řemeslníky a lidem k nim patřícím. Méně jasným jest vznik jednotlivých vesnic a obcí venkovských. Pravděpodobným jest, že povstaly tyto přirozeným šířením se prvotních osamělých dvorů nebo dobrovolným spolkem rozptýlených dvořáků a to za účelem větší bezpečnosti, založení institucí náboženských, školních, dobročinných a snazšího snášení veřejných břemen. To by byl vznik a původ t. zv. s v o b o d n í k ů v Čechách. Obyčejný způsob zakládání vesnic byl ale ten, že pracující lid osazován byl na pozemcích okolo dvorů původních zemanů, kteří přepouštěli osadníkům své pozemky na jisté lhůty bez úroku (odtud tak často se vyskytující pojmenování Lhota, Lhotka), později však pod úrok a se závazkem k robotám.

Ve vývoji městských obcí lze pozorovati mnohem více samostatnosti než při obcích venkovských. Rozhodujícím tu byl jich význam obchodní a průmyslový, důsledkem jehož mnohé z nich dosáhly postavení dosti neodvislého tím, že přímo podřízeny byly zeměpánu. Sluly pak z e m ě p a n s k ý m i, u nás k r á l o v s k ý m i městy. Politickou správu a výkon sprá-

vedlnosti, jakož i hospodářskou správu jmění obecního vykonával v těchto městech t. zv. magistrát.

Ostatní města t. zv. panská omezena byla ve své působnosti různými směry, hlavně pak tím, že vrchnost i na správu jich jmění dohled vedla.

Ani absolutismus veškeru politickou moc centralisující nebyl s to, aby obce z dohledu vrchnostenského vybavil, on naopak ze strachu o svou nadvládu nesamostatnost a pouta obcí ještě utužil.

Teprve události roku 1848 způsobily ve směra tomto dokonalý obrat. Kroměřížská ústava vycházejíc ze zásady: »Základem svobodného státu jest svobodná obec« stanovila pro obce jistá nezadatelná základní práva, která měla tvořiti ústavou zaručený základ přirozené působnosti obecní. Těmito základními právy měly býti: svobodná volba zastupitelstva, samostatná správa vnitřních záležitostí, záležitostí obecních a jmění obecního, veřejnost jednání obecního, veřejnost rozpočtu obecního a neodvislost u přibírání nových členů do svazku obecního. Přirozeným působištem obce mělo býti vše, co se týká její zájmů a co se v mezích její dá provésti. Zákonné sankce dostalo se těmto zásadám císařským patentem ze dne 17. března 1849 č. 170 ř. z., který obsahoval úplnou úpravu obecní ústavy.

Než reakce těmto udalostem v zápětí jdoucí zamezila uskutečnění tohoto zákona, který mimo to setkával se s tuhým odporem, ježto nedbal historického významu vrchnostenských statkův. Toto opomenutí mělo býti napraveno r. 1851 vydáním »zásad pro organická zřízení v korunních zemích rakouského císařství«, které vyhrazovaly panskému kdysi velkostatku právo, aby za jistých v různých korunních zemích různých podmínek svazku obecního byl sprostěn a přímo okresním úřadům podřízen. Dříve však než tyto zásady vzaly na se formu zákona, bylo provedení obecního zákona ze dne 17. března 1849 úplně zastaveno, svobodná volba obecního zastupitelstva zrušena, veřejnost jednání vyloučena a správa obecní v každém ohledu přísnému dohledu státnímu podrobena. Tento stav však netrval dlouho. Vláda byla okolnostmi donucena ku vydání zákona ze dne 24. dubna 1859 č. 58 ř. z., kterým zásady ze dne 31. prosince 1851 byly provedeny a který stanovil utvoření zemských komisí. Tyto komise byly povolány k vypracování osnovy obecního zřízení pro jednotlivá království a země. Komise zemské však svou práci nedokončily, když únorová ústava v život vstoupila.

Zákon obecní dnes platný ze dne 5. března 1862 č. 18 ř. z., který na základě § 11 únor. patentu po tuhých bojích v obou komorách říšské rady platnosti nabyl, tvoří základ obecního řádu zákonodárstvím zemským pro každou jednotlivou zemi zvláště stanoveného.

II. Platné říšské právo obecní.

1. Pojem politické obce.

Politická obec jest obvodovou korporací nejnižšího druhu, která spojujíc všechny osoby a pozemky, jež k oblasti její náležejí, v jeden celek, na základě určité organizace takové veřejné záležitosti obstarává, které se týkají zájmů těchto osob a pozemků a v mezích tohoto svazku vlastními silami a prostředky provedeny býti mohou. Veškeru státní území rozpadá se na obecní okrsky, tak že každá nemovitost ve svazku jisté obce se nalézati musí. Výjimku činí císařské residence, zámky a jiné bu-

dovy se vším příslušenstvím určené buď k stálému neb dočasnému pobytu císaře neb dvoru. Zemskému zákonodárství byla zůstavena volnost vyloučení velkých statků ze svazku místní obce, následkem čehož tvoří tyto vlastní statkové území, které přejímá povinnosti místní obce, aniž by mu širší obvod úředního působení mohl býti přidělen. Taková samostatná území statková byla však zemským zákonodárstvím zřízena pouze v Haliči a Bukovině. Majitel samostatného statkového obvodu jest povinen, nechce-li neb nemůže-li správu jeho sám vésti, ustanoviti k výkonu funkcí obecního starosty jednatele, který skládá slib u politického úřadu. Tento jednatel musí býti státním občanem, svéprávný a v plném užívání občanských čestných práv. Policejní trestní právo přísluší v obci starostovi přechází v tomto případě na politický úřad první instance. Na Moravě nejsou sice velkostatky z obvodu obecního vyjmuty, mají však zvláštní postavení, Přísluší jim jmenovitě samostatná působnost ve příčině vydržování cest, policie polní, policie stavební a požární atd. (§§ 84—92 mor. ř. ob.).

Obec může se skládati z jedné neb více osad, nebo z vesnické obce a statkového území; naproti tomu může jedna osada rozpadati se na více politických obcí. Obce mohou se na základě zemského zákonodárství a se schválením státním buď spojovati nebo rozlučovati, ano i hranice své měniti.

2. Obor působnosti.

Působnost obce jest buď samostatná (přirozená) nebo přenesená (delegovaná).

A. Do samostatné působnosti náležejí následující veřejné úkoly:

a) Místní policie, t. j. policejní ochrana osoby a majetku, péče o zachování obecních silnic, cest, mostů atd., péče o nerušenou a bezpečnou dopravu na silnicích a vodách, polní policie, dohled ku tržnictví, zvláště ku vahám a mírám, policie stavební, požární, mravní, pracovní a čelední. Výkon policejní činnosti jest povinností obce, jejíž zanedbání má za následek závazek ku náhradě škody.

b) Péče o veřejný blahobyt, t. j. péče o společné potřeby a zájmy *aa)* v oboru zdravotnictví, *bb)* hospodářského života a *cc)* osvěty. Pokud se posledního týká, jmenovitě péče o střední školy obcí vydržované, zvláště však péče o zřízení, zachování a dotování obecních škol. Úkoly obce v oboru obecního blahobytu jsou částečně fakultativní, částečně obligatorní. Vyplnění těchto posledních úkolů může býti státní mocí vynuceno.

c) Péče o chudinství a obecní dobročinné ústavy.

d) Obecní finanční hospodářství. Tu dlužno lišiti správu obecního jmění a právo obce k ukládání daní.

Při správě obecního jmění řídí se obec ve příčině nabývání a převodu vlastnictví soukromým právem (§ 290 o. o. z., roz. min. vn. ze dne 27. května 1871 č. 5688 časop. »Zeitschr. f. Verw.« r. 1871 s. 127). Pohledávky obce proti jednotlivcům z poškození obecního majetku vzniklé vymáhají se rovněž cestou právní a nikoli politickou (roz. min. vn. ze dne 21. září 1871 č. 11728 časop. »Zeitschr. f. Verw.« r. 1871 s. 166).

Obecní jmění skládá se ze jmění finančního a užitkového. Finanční jmění jest ona část obecního jmění, ze kterého opatřují se prostředky nutné k vyplnění úkolů obecních, t. j. nutný důchod obecní.

Jměním užitkovým pak rozumíme ono obecní jmění, jehož účelem jest sloužiti kolektivním potřebám obecního svazku. Toto jmění rozpadá

se na veřejný statek, jehož užívání jest každému dovoleno a jmění obecní v užším slova smyslu, jehož užívání jest dovoleno pouze členům obce nebo jen určité třídě těchto, a konečně na jmění správní, které slouží jednotlivým správním účelům obecním. Právo obce k ukládání daní má místo tehdy, nestačí-li důchody jmění obecního ku krytí obecních výloh.

e) Prostředkování narovnání mezi spornými stranami pomocí důvěrníků z obce volených.

f) Dobrovolné dražby věcí movitých.

Do samostatné působnosti obce náleží též předsevzetí licitačních pachtů pozemků, ježto zde jest předmětem dražby nikoli věc sama, nýbrž právo věci té užívatí (roz. min. vn. ze dne 28. února 1875 č. 1626 časop. »Zeitschr. f. Verw.« r. 1875 s. 67).

B. Přenesený obor působnosti obecní zahrnuje v sobě závazek ku spolupůsobení při úkolech správy veřejné v mezích zákonných. Toto spolupůsobení jest velmi rozmanité a nalézá své bližší určení v různých správních zákonech.

Jmenovitě činí stát nárok na spolupůsobení obce při následujících funkcích státních:

a) při vybírání daní;

b) při soupisu a sčítání lidu podle zákona ze dne 29. března 1869 č. 67 ř. z.;

c) při provádění předpisů o ohlašování;

d) při provádění předpisů o postrku (zák. ze dne 27. července 1871 č. 88 ř. z.);

e) při zřizování listin porotců dle zákona ze dne 23. května 1873 č. 121 ř. z.;

f) při pracích spojených s volbou do obecního zastupitelstva, sněmu zemského, říšské rady a obchodních i živnostenských komor;

g) při péči o zdravotnictví a to jmenovitě při provádění místních opatření za účelem zabránění nakažlivým nemocem a jich rozšíření, při provádění policejních zdravotních nařízení a předpisů o pohřbech, ohledání mrtvol atd.;

h) v záležitostech vojenských.

Ohledně přeneseného oboru působnosti dlužno míti na zřeteli:

1. Přenesený obor působnosti jest břemenem obci a může tudíž býti upraven pouze zákony, nikoli však pouhými nařízeními. Náklady přeneseného oboru působnosti musí obec sama nésti, není-li ohledně jednotlivých nákladů státem obci náhrada přiznána (nál. říš. s. ze dne 24. října 1872 č. 144 sb. »Hye« č. 34). Zásada o náhradě útrat jest ku př. v § 13 zákona ze dne 29. března 1869 o sčítání obyvatelstva uznána.

2. Co se týká důležité funkce vybírání státních daní, dlužno uvést, že není toho času žádného zákona, který by obec k této funkci zavazoval, ježto předpis o vybírání daní ze dne 10. srpna 1855 věst. min. fin. č. 61 není zákonem a nemůže tudíž býti řeči o jakési zákonné povinnosti obce ku vybírání daní, jež by státní mocí vynucena býti mohla (nál. spr. s. dv. ze dne 31. října 1884 č. 2369).

3. Organizace obecní jest povahy reprezentativní. Obec zastupuje při výkonu její funkcí a úkolů sborový orgán, který se volí dle ustano-

vení zemského obecního řádu a obecním výborem se nazývá (viz odst. III.)

4. Dohled ku obci vykonávají samosprávné korporace a úřady státní a to tak, že obec podléhá v oboru samostatné působnosti dohledu a kontrole samosprávných orgánů vyššího řádu (okres, země) dle následujících zřetelů:

a) Proti usnesení obecního výboru lze vésti stížnost u těchto vyšších orgánů, které mohou usnesení to změnit.

b) Dohlédací orgány vykonávají nad orgány obecními, jmenovitě nad starostou obecním, právo disciplinární.

c) Důležitější správní úkony jako uzavírání půjček, zcizení nemovitého jmění musí býti vyšší instancí schváleny.

d) Vyšší orgány samosprávy bdí nad nezkráceným zachováním kmenového jmění ústavů obecných.

Dohlédací právo státní správy na působnost obce v samostatném oboru jest povahy negativní a sice tak, že tato má o to pečovati, aby přirozený, t. j. zákonem vymezený obor samostatné působnosti obcí nebyl překročen a pokud není překročen, aby správa obce se nepřičila státním základním zákonům. Státní moc má právo, obecní zastupitelstvo, které překročilo meze své působnosti, rozpustiti a ku řízení obecních záležitostí až do zvolení nového obecního zastupitelství vládního komisaře dosaditi. Toto právo rozpuštění obecního zastupitelstva vykonávají však pouze zeměpanští političtí úředové. Kdyby tudíž vyšší samosprávný orgán uznal rozpuštění obecního zastupitelstva vhodným a v tom směru i usnesení učinil, musí o souhlas a výkon jeho obrátiti se na zemskou vládu.

V oboru přenesené působnosti podléhají obecní orgánové pozitivní kontrole státních úřadů. Obecní starosta má při výkonu povinností s přeneseným oborem působnosti spojených povahu úředníka politického, jest tudíž rozkazy a nařízeními politických úřadů vázán a pokud se týče povinnosti k náhradě vzešlé ze zanedbání jeho povinnosti, státnímu úředníku na roveň postaven. Důsledkem toho jest, že obecní starosta v přeneseném oboru působnosti obecní jest podroben státní disciplinární moci. Proti výnosům a nařízením obecního starosty v přeneseném oboru působnosti lze vésti stížnost u úřadů státních.

U provedení říšského obecního zákona byly následující obecní řády zemským zákonodárstvím upraveny:

Obecní řád pro král. České ze dne 16. dubna 1864 č. 7 z. z., mark. Moravské ze dne 15. března 1864 č. 4 z. z., Slezsko ze dne 15. listopadu 1863 č. 17 z. z., Dalmacii ze dne 30. července 1864 č. 1 z. z., Halič ze dne 12. srpna 1866 č. 19 z. z., Dolní Rakousy ze dne 31. března 1864 č. 5 z. z., Horní Rakousy ze dne 28. dubna 1864 č. 6 z. z., Solnohrady ze dne 2. května 1864 č. 7 z. z., Štýrsko ze dne 2. května 1864 č. 5 z. z., Korutany ze dne 15. března 1864 č. 5 z. z., Krajinu ze dne 17. února 1866 č. 2 z. z., Bukovinu ze dne 14. listopadu 1863 č. 9 z. z., Tyroly ze dne 9. ledna 1866 č. 1 z. z., Vorarlberg ze dne 22. dubna 1864 č. 22 z. z., Istrii ze dne 10. července 1863 č. 13 z. z. a pro Gorici i Gradisku ze dne 7. dubna 1864 č. 8 z. z.

5. Města s vlastním obecním zřízením (statutem).

Zemská hlavní města, větší města lázeňská a vůbec některá větší města spravují se zvláštním obecním zřízením (statutem). Udělení, změny

a doplňky takovýchto zřízení vyhrazeny jsou zemskému zákonodárství. Volba obecních starostů v takových městech podléhá císařskému potvrzení. Města se zvláštním statutem spravují své záležitosti svým zastupitelstvem. Ohledně samostatného oboru působnosti jsou podřízena zemskému výboru, po případě zemskému sněmu, ohledně přenesené působnosti pak politické zemské správě. V královstvích a zemích na říšské radě zastoupených mají následující města vlastní statut:

V král. Českém: Praha (statut ze dne 1. května 1850 č. 85 z. z.) a Liberec (statut ze dne 28. května 1889 č. 43 z. z.).

V mark. Moravském: Brno (statut ze dne 6. července 1850 č. 126 z. z. s dodatky z r. 1868 a 1875), Olomouc (statut ze dne 24. ledna 1866 č. 6 z. z. s novelami z r. 1868, 1874 a 1883), Jihlava (statut ze dne 26. října 1864 č. 52 z. z.), Znojmo (statut ze dne 20. ledna 1867 č. 5 z. z.), Uherské Hradiště (statut ze dne 9. května 1867 č. 18 z. z.) a Kroměříž (statut ze dne 18. února 1870 č. 25 z. z.).

Ve věv. Slezském: Opava (statut ze dne 20. ledna 1866 č. 10 z. z.), Bílsko (statut ze dne 8. prosince 1869 č. 4 z. z.) a Frýdek (statut ze dne 8. prosince 1869 č. 4 z. z.).

V ostatních zemích: Bolzano (min. nař. ze dne 2. prosince 1850 č. 389 z. z.), Gorice (obecní řád ze dne 28. listopadu 1850), Štýrský Hradec (ob. řád ze dne 1. března 1867 č. 15 z. z.), Inomostí (zák. ze 17. dubna 1874 č. 28), Celovec (min. nař. z 9. června 1850 č. 335 z. z.), Krakov (zák. z 1. dubna 1866 z. z. z r. 1870 č. 7), Lublaň (min. nař. z 9. června 1850, z. z. z r. 1870 č. 276), Lvov (zák. ze 14. října 1870 č. 79), Linec (zák. ze dne 18. ledna 1867, z. z. z r. 1870 č. 7), Maribor (zák. z 23. prosince 1871, z. z. z r. 1872 č. 2), Roveredo (zák. z 12. prosince 1869, z. z. z r. 1870 č. 1), Rovigno (zák. z 30. prosince 1869, z. z. z r. 1870 č. 4), Solnohrad (zák. z 8. prosince 1869, z. z. z r. 1870 č. 41), Štýr (zák. z 18. ledna 1867 z. z. z r. 1870 č. 8), Trient (min. nař. z 29. března 1851, z. z. z r. 1870 č. 61), Terst (pat. z 12. dubna 1850 č. 139 z. z.), Waidhofen (zák. ze 6. února 1869, z. z. z r. 1870 č. 24), Vídeň (min. nař. z 20. března 1850, z. z. z r. 1870 č. 21, a Vídeňské Nové Město (zák. z 8. února 1866, z. z. z r. 1870 č. 17).

III. Orgány správy obecní.

Obec zastupuje ve všech její záležitostech obecní výbor (v Haliči, Dalmacii, Gorici a Gradisce obecní rada) a obecní starosta (čl. VII. zák. ze dne 5. března 1862 č. 18 ř. z.).

1. Výbor obecní.

Obecní výbor jest v záležitostech obecních orgánem usnášejícím a dohlédacím. Skládá se z určitého počtu členů, který v jednotlivých obecních zřízeních jest různý, většinou však řídí se počtem k volbě oprávněných členů obecních. Obecní řády (Dalmacii vyjímaje) stanoví, že v každé obci mají voleni býti náhradníci ku zastupování oněch členů obecního výboru, kteří z různých příčin svoje povinnosti sami vykonávati nemohou.

Počet těchto náhradníků závisí na počtu členů obecního výboru a po případě na počtu volicích sborů. Bližší ustanovení o tom, kdo jest k volbě oprávněn, jakož i o volitelnosti a řízení volebním obsažena jsou v rádech volebních.

Členy obecního výboru bez volby (t. zv. majitelé hlasů virilních) jsou v některých korunních zemích (Čechy, Slezsko, Bukovina, Halič, Dolní

Rakousy, Krajina, Korutany) oni členové obecní s aktivním právem volebním, kteří určitý díl (různý dle obecních řádů, v Čechách $\frac{1}{6}$) veškerých v obci předepsaných přímých daní i s přírážkami zapravují, pokud tu není důvodu v obecním řádu uvedeného, jenž by je tohoto práva zbavoval. Tito majitelé hlasů virilních nepočítají se do počtu obecního výboru obecním řádem stanoveného. Všichni virilníci mohou se dáti v obecním výboru zastupovati; osoby vojenské v činné službě musí býti zastoupeny. Zástupce virilníka v obecním výboru musí býti státním občanem rakouským, svéprávným a nesmí býti proti němu žádného vylučovacího důvodu v obecním řádu uvedeného. Jím může býti sice člen obecního výboru, v kterémžto případě počítá se jeho hlas dvojnásobně, ale může zastupovati toliko jednu osobu. Členem obecního představenstva býti nesmí.

2. Představenstvo obecní.

Obecní představenstvo jest ve věcech obecních orgánem správu vedoucím a výkonným. Skládá se ze starosty a nejméně ze dvou radních. Kde toho vymáhá rozsah obecních záležitostí, může obecní výbor počet obecních radních přiměřeně zvýšiti; nikdy však nesmí počet radních převyšovati $\frac{1}{3}$ členů obecního výboru. Starostu a radní volí obecní výbor ze svého středu. Starosta a obecní radní musí při nastoupení úřadu za přítomnosti obecního výboru složiti slib do rukou představeného politického úřadu neb jeho zástupce, kterým na místě přísahy se zavazují k poslušnosti a věrnosti vůči císaři, zachovávaní zákonů a svědomitému plnění svých povinností. Nemůže-li obecní starosta dočasně úřad svůj vykonávati, zastupuje jej obecní radní dle pořadí zvolení.

3. Volba představenstva a výboru obecního.

Členové výboru, náhradníci a členové představenstva volí se na 3 roky. Po uplynutí této doby zůstávají v úřadě až do ustavení se nového obecního zastupitelstva; vystupující mohou býti opětně zvoleni, není-li zákonné překážky. Uprázdní-li se během 3leté doby místo obecního starosty neb obecního radního, zvolí výbor nejdéle během 14 dní pro zbývající dobu nového obecního starostu neb radního. Má-li se obsaditi uprázdněné místo člena obecního výboru, povolá obecní výbor onoho náhradníka do výboru, který ve volebním sboru, ve kterém vystoupil člen výboru zvolen byl, nejvíce hlasů obdržel. Při stejném počtu hlasů rozhodne los. Je-li však počet ubylých členů obecního výboru tak značný, že ani povoláním všech náhradníků místa jich obsazena býti nemohou, vykoná se neprodleně v dotyčném sboru na základě poslední volební listiny nová doplňovací volba pro zbytek volební periody. Ustanovení o povolání náhradníků platí i v případě dočasného zaneprázdnění člena obecního výboru.

Každý volitelný a řádně zvolený člen obce jest zavázán volbu za člena obecního výboru, náhradníka neb člena obecního představenstva přijati, pokud tu není důvodu, který dle obecního řádu ku sprostění povinnosti té uvéstí lze. Kdo bez takového důvodu a vzdor opětnému vyzvání se zdráhá volbu přijati neb úřad již přijatý dále zastáváti, ztrácí volební právo jak pro běžnou tak i následující volební periodu a může býti po případě stížen peněžní pokutou, kterou ukládá obecní zastupitelstvo.

4. Odměna.

Úřad člena obecního výboru a náhradníka jest bezplatný. obecní zastupitelstvo stanoví, zda a v jakém obnosu má obecní starosta a radní obdržeti náhradu z prostředků obecních po dobu trvání jich úřadu. Všichni

zástupci obce mají však nárok na náhradu nákladů spojených s obstaráváním obecních záležitostí. Stanovení odměny obecního starosty jest záležitostí volné úvahy samosprávných úřadů (nál. spr. s. dv. ze dne 24. září 1891 č. 6126).

Zemský výbor může odměnu obecnímu starostovi poukázat, pokud se nalézá v odporu s rozhodnutím zemského výboru, z obecního rozpočtu škrtnouti (nál. spr. s. dv. ze dne 12. března 1891 č. 5818).

5. Zánik úřadu.

Člen obecního výboru, náhradník neb člen obecního představenstva pozbývá svého úřadu, nastane-li neb objeví-li se skutečnost překážející jeho volitelnosti, po případě vstupu do obecního výboru. Bylo-li proti shora uvedeným obecním hodnostářům zavedeno vyšetřování pro trestní skutek v obecním řádu uvedený, neb vyhlásí-li se nad jeho jménem konkurs či zavede-li se řízení vyrovnávací, nemůže týž úřad svůj vykonávat dotud, pokud trvá vyšetřování neb řízení konkursní, po případě vyrovnávací.

6. Obecní úředníci.

Obecní starosta vykonává povinnosti se správou obce spojené za pomoci více méně četného personálu, který má starostovi obecní výbor k ruce dáti. Tento personál tvoří obecní úřednictvo, o jehož počtu, služném, způsobu jmenování a jiných jeho poměrech rozhoduje obecní výbor. Ku platnému usnášení se obecního výboru o obecním úřednictvu jest třeba souhlasu absolutní většiny přítomných členů výboru; hlasování při obsazování míst děje se tajně (lístky). Platnost jmenování obecním úředníkem jest podmíněna zachováním vytčeného způsobu jednání (roz. spr. s. dv. ze dne 2. července 1892 č. 6713). O skutečném poměru úřednickém lze jen tehdy mluvit, byla-li jistá osoba způsobem právě naznačeným povolána ku trvalému obstarávání obecních záležitostí za jistou předem určenou a pravidelnou peněžitou odměnu a byla-li zároveň podrobena disciplinární moci obecního starosty. Uvedený poměr tudíž nevzniká, byl-li někomu udělen obecní úřad od obecního starosty pouze brevi manu (roz. spr. soudu ze dne 16. prosince 1892 č. 6950).

Obecní úředníci jsou podřízeni obecnímu starostovi, který nad nimi vykonává moc disciplinární. Týž má právo v nutných případech je suspendovati ze služby, o úplném propuštění jich ze služby rozhoduje však pouze obecní výbor.

Ministerské rozhodnutí ze dne 11. února 1871 č. 1590 stanoví, že provedení disciplinárního řízení proti obecnímu úředníku nenáleží do oboru působnosti obecního zastupitelstva. Vzhledem k ustanovením obecních řádů nelze však obecnímu výboru upřít právo usnesení se, aby řízení disciplinární zavedeno bylo, jakož i právo dohledu, který obecní výbor vykonávat může komisi ze svého středu zvolenou a při vyšetřování intervenující.

Právní poměr obce s jedné a obecního úředníka se strany druhé na smlouvě služební spočívající jest povahy soukromoprávní. Z toho plyne, že práva obecního úředníka z tohoto poměru plynoucí, pokud byla nařízením obecního starosty neb obecního výboru porušena, přivésti lze k platnosti před řádným soudem a nikoli před soudem správním (plen. usnesení spr. soudu ze dne 15. října 1877 č. 1334; rozh. ze dne 5. května 1892 č. 6587). Co se tohoto poměru týče, vyslovil říšský soud nálezem ze dne 23. října 1878 č. 212 zásadu, že ve sporu vzniklém o právním trvání alimentace neb výslužného obecním výborem obecnímu úředníku neb zřízenci (též

obecnímu starostovi) povolené rozhodovati mají řádní soudové a nikoliv samosprávné úřady.

Aktivní jakož i pasivní právo volební obecních úředníků jest následkem jich poměru k obci poněkud obmezeno. Aktivního volebního práva nedostává se oněm ob. úředníkům, kteří nedostáli své povinnosti ohledně složení účtů o hospodářství obecním nebo hospodářství obecních ústavů; pasivního práva volebního jsou obecní úředníci potud zbaveni, pokud se nalézají ve službách obce a po vystoupení z nich potud, pokud neučinili zadost své povinnosti ohledně složení účtů po případě zaplacení náhrady. Naproti tomu nemůže pouhá neúplnost skutečně složených účtů zbaviti obecního úředníka volitelnosti (nál. spr. s. ze dne 9. ledna 1892 č. 6351). Profesori na obecních středních školách jakožto obecní úředníci nejsou volitelnými (nál. spr. s. ze dne 9. dubna 1891 č. 5873).

V jednom směru jsou obecní úředníci úředníkům státním na roveň postaveni: pokud se týká ochrany §§ 68 a 81 tr. z. a podrobení ustanovením §§ 101, 104 a 181 téhož zákona.

V obcích s vlastním statutem vykonává práva jmenování a propuštění obecních úředníků onen samosprávný orgán, kterému byly svěřeny úkoly obecního výboru. Služební poměr úřednictva upraven jest tu obecním statutem.

Zdárné upravení právního poměru samosprávného úřednictva t. j. úředníků obecních a okresních jest úkolem zákonodárství zemského. U nás zabývala se otázkou touto opětně komise pro záležitosti obecní a okresní. Jedná se hlavně o to, aby samosprávný úředník požíval té neodvislosti, již ku zdárnému vykonávání úřadu jeho jest třeba, jakož i aby vzhledem k široké jeho působnosti od něho žádána byla určitá úřadu jeho odpovídající způsobilost. Obtíže v tomto směru se vyskytující spočívají hlavně v tom, že nelze dopustiti, aby prováděním těchto oprav doznala újmy zákonem přiznaná samospráva. Další snahy obecního úřednictva směřují k úpravě jich hmotných poměrů a dosažení povahy úředníků veřejných. Sluší podotknouti, že se strany vlády dějí se pokusy v tom směru, aby státní správě byl vyhrazen větší vliv než dosud při rozhodování o způsobilosti uchazečů o místa obecních úředníků, kterýžto požadavek i zemským výborem král. Českého jakožto oprávněný uznán byl. Naproti tomu vyslovil se sněm království Českého v sezení dne 13. října 1882 o nárocích tohoto druhu naprosto odmítavě.

IV. Členové obce.

Dlužno rozeznávati tři skupiny obyvatelů žijících ve svazku obecním:

1. občany s právem domovským;
2. státní občany bydlící sice v obci, avšak práva domovského nepožívající;
3. cizince v obci se zdržující.

Důsledkem volnosti stěhování se státním základním zákonem ze dne 21. prosince 1867 č. 141 ř. z. každému občanu zaručené přísluší všem státním občanům, kteří v obci bydlí a tu daně zapravují jak aktivní tak i pasivní právo volební do obecního zastupitelstva a sice za týchž podmínek jako příslušníkům obecním.

Svazek obecní jest základem svazku státního. Přední zásadou u nás jest, že každý státní občan musí v jisté obci požívat domovského práva, a obce, ačkoli o této otázce rozhodují ve vlastním, neobmezeném oboru

působnosti, jsou přece v tomto směru (pokud se týče obsahu a ztráty spolučlenství) vázány příslušnými zákonnými ustanoveními.

Obecní řády rozeznávají:

1. Příslušníky obce, kteří v obci domovského práva požívají.
 2. Společníky obce, kteří, aniž by požívali domovského práva:
 - a) v obvodu obce drží dům nebo pozemek;
 - b) z řemesla neb živnosti v obci samostatně provozované přímé daně odvádějí, nebo konečně
 - c) v obci bydlí a tamtéž daň z příjmu zapravují (§ 6 česk. zřiz. ob.).
- Moravské zřiz. ob. vyhledává, aby dotyčná osoba platila daň nejméně po 1 rok a to v obnosu takovém, který jest základem aktivního volebního práva do obecního zastupitelstva. V Praze může býti společníkem obce jen ten, kdo v Praze bydlí (nál. spr. s. dv. ze dne 25. dubna 1889 č. 4648).

Všechny ostatní osoby, které se v obci zdržují, však do žádné z uvedených tříd nepatří, nazývají se přesporními. Členy přesporními jsou tedy ve smyslu obecního řádu netoliko příslušníci cizího státu (ku př. uherští občané), nýbrž i rakouští státní občané, kteří v obci, níž bydlí, ani domovského práva nemají, aniž náležejí do třídy obecních společníkův.

3. Měšťany. Ve městech a některých městysech nazývají se oni obecní příslušníci, kteří udělením od obce nabyli práva měšťanského, měšťany. Právo měšťanské udílí obec v samostatném oboru působnosti, při čemž jest jediné tou zákonnou zásadou vázána, že je může udělití toliko svým příslušníkům. Udělení tohoto práva děje se za poplatek, který ve většině obecních řádů obnosem 20 zl. (v Praze 200 zl.) jest vyměřen.

4. Čestné občany. Obce mohou udělití státním občanům, kteří si zjednali zvláštních zásluh o říši, zemi neb obec, čestné měšťanství (občanství), po případě čestné členství obecní. O tom, jsou-li splněny formální náležitosti zákonné, nutné pro platnost usnesení ohledně jmenování čestných občanů, rozhoduje zemský výbor (Morava) (nál. spr. s. dv. ze dne 2. prosince 1885 č. 3153 sb. »Budwinski« č. 2801). Čestné občanství jednou propůjčené nemůže oprávněnému býti odňato usnesením obecním a nastává tudíž ztráta jeho vzhledem k ustanovením obecního řádu pouze následkem odsouzení v řízení trestním (roz. min. vnitra ze dne 2. července 1871, č. 8090, »Zeitschr. f. Verw.«, roč. IV., č. 34, s. 134).

5. Přesporní. Obec nesmí odeprítí pobyt těm přesporním, kteří se svým domovským právem vykáží, nebo aspoň dokáží, že učinili potřebné kroky k opatření si tohoto průkazu a to potud, pokud tito a jich příslušníci (členové rodiny atd.) bezúhonný život vedou a veřejné dobročinnosti na obtíž nejsou (čl. III. zák. z 5. března 1862). Proti opatřením obecním tohoto druhu lze podati stížnost u politického úřadu. Za přesporné pokládají se ony osoby práva domovského nemající, které v době, kdy usnesení a vypovězení jich učiněno bylo, v obci statků nemovitých nemají aniž jakoukoli daň zapravují. V pochybnosti se musí tyto skutečnosti vyšetřiti (nál. spr. s. dv. ze dne 11. června 1887 č. 1485 sb. »Budwinski«, VI., 343, a ze dne 11. října 1888 č. 3139, sb. »Budwinski« č. 4277).

Práva a povinnosti členů obce jsou:

1. Právo nerušeného pobytu v obci.
2. Nárok na ochranu osoby i majetku jenž se nalézá v obvodu obecním.
3. Právo na užívání obecních ústavů dle míry stávajících zařízení.
4. Aktivní a pasivní právo volební do obecního zastupitelstva.

5. Příslušníci obecní mají nárok na zaopatření pro případ zchudnutí a to dle míry jich nuznosti.

6. Měšťanům neb jednotlivým jich třídám jest vyhrazen nárok na nadání a ústavy zvláště pro ně založené.

7. Čestní měšťané (po příp. čestní členové obecní) mají práva obecních členů, jsou však prosti jich povinností.

8. Členové obce mají nárok na případné přebytky obecního důchodu.

9. Oni mají však povinnost ku převzetí čestného úřadu v obecním zastupitelství volbou na ně vznešeného.

10. Členové obecní jsou povinni platiti přírážky obecní.

11. Členové obecní jakož i přespolní jsou povinni svůj domovský list obci předložiti, jinak může jim další pobyt v obci býti zakázán, ježto právo ku pobytu v obci, jak pro přespolné, tak pro příslušníky závisí od průkazu práva domovského, a obec tudíž není povinna trpěti ve svém obvodu ony členy a přespolné, kteří zmíněné podmínce nedostáli (roz. min. ze dne 30. června 1868 č. 7670, »Zeitschr. f. Verw.« r. 1868 č. 39). (Viz čl. Odstrčení a Právo domovské.)

V. Majetek obecní.

1. Jmění obecní.

Obecním jměním zove se majetek, který jest určen k tomu, aby z výnosu jeho uhražovaly se náklady správy obecní. O tom, je-li určitý objekt jměním obecním neb statkem obecním, rozhoduje zastupitelstvo obecní. Činí-li kdo nárok na jisté požitky neb na užívání obecné, jest mu nárok ten prokázati.

Přebytky ročního výnosu jest upotřebiti ku krytí potřeb příštího roku správního. Rozdělení lze je mezi členy obce jen se svolením úřadu nadřízeného (okresního zastupitelstva) a to tehdy, jsou-li veškeré potřeby obecní zapraveny a lze-li se toho i pro budoucnost nadíti. Jmění obecní jest spravovati tak, aby trvale a co možná největšího výnosu poskytovalo (§ 69 česk. obec. ř., § 62 mor. obec. ř.). Jmění kmenové zachovati jest neztenčené. Toto může býti jen na základě usnesení zemského sněmu mezi členy obce býti rozděleno. Správu vede představenstvo obecní, které ku všem úkonům, přesahujícím meze obyčejné správy, vyžádati sobě musí svolení výboru obecního, v případech důležitých zastupitelstva okresního (na Moravě výboru zemského).

Aby jmění obecní bylo zachováno, jest je vésti v patrnosti. Za tím účelem má každá obec o veškerém svém jmění vésti inventář, při čemž podrobena jest dohledu úřadů nadřízených (okresního výboru, zemského výboru).

Jinak platí ve příčině obecního jmění ustanovení občanského zákonníka. Dle § 15 nov. ex. ř. lze vésti exekuci pouze na ony kusy jmění obecního, jež bez ujmy veřejných zájmů obcí chráněných k uspokojení věřitelů vynaloženy býti mohou. O tom, které kusy to jsou, rozhodují správní úřady státní.

2. Veřejný statek obecní.

Onen majetek obce, který dle své povahy a účelu všeobecnému užívání slouží, zove se statkem veřejným, ku př. obecní cesty, sady, náměstí, mosty atd. Toto nepopíratelné vlastnické právo obce nelze nicméně dle § 2 zákona ze dne 5. prosince 1874 č. 92 z. z. do veřejných knih zanepti. Všeobecné užívání statku veřejného není soukromým právem (tím

méně služebností), nýbrž právem veřejným, jež dle předpisů správních každému náleží (nál. spr. s. dv. ze dne 12. června 1885 č. 1619 sb. »Budwinski« č. 2607). Toto obecné užívání jest pro každého stejného druhu a stejné míry. Naproti tomu lze nabytí věcných práv, zejména služebností obecné užívání přesahujících a to buď smlouvou, buď vydržením ku př. právo ku kladení vodního nebo plynového potrubí, kolejí atd.; spory o tato věcná práva patří před řádné soudy. Vlastnické právo obce ku veřejnému statku má za následek, že požitky, které se vedle všeobecného užívání tohoto statku vyskytují, připadají obci ku př. ovoce a plody veřejných sadů. Obecnímu statku neodnímá se jeho veřejnoprávní povaha tím, že obecné užívání jeho jest dovoleno toliko za jistý poplatek, který tu bere na sebe ráz veřejnoprávní dávky.

Veřejný obecní statek jest dle převládajícího názoru z právního obchodu zcela vyjmut, dle náhledu Randova (Právo vlastnické, IV. vyd. § 3) pouze částečně a to potud, pokud nabytí soukromých práv s jeho povahou jako statku veřejného nedá se mysliti.

Veřejný statek trvá potud, pokud se hodí k obecnému užívání; ztráta této způsobilosti může býti pouze přirozená a to buď trvalá neb dočasná.

3. Vlastní statek obecní.

Jmění obci patřící, jehož požitky náležejí přesně vytčené skupině občanů, tvoří t. zv. vlastní statek obecní. Liší pak se od veřejného statku tím, že požitky nebo-li plody tohoto (vlastního) statku obecního připadají občanům a toliko případný přebytek jich obci samé jakožto vlastníkově. Není však pro pojem statku tohoto třeba, aby jen určitá třída občanů s vyloučením jiných měla právo k požitkům. Toto jmění obecní lze zanést do veřejných (pozemkových) knih. Poživací práva jednotlivců jsou právy nabytými, každé to právo (podobně jako poživací práva soukromoprávní) stanoví samo o sobě obsah a míru oprávnění, kdežto obsah a míru veřejnoprávního užívání stanoví zákonná norma úplně mimo individualní oprávnění stojící. Toto právo poživací nezakládá se pouze na příslušenství k obci (měšťanství), nýbrž též na t. zv. nerušeném výkonu dosavadním. Pojem tohoto zvláštního jmění obecního nelze § 288 o. o. z. podřaditi ani z něho vyvoditi. Tak i nál. spr. s. dv. ze dne 7. ledna 1886 č. 87 sb. »Budwinski« č. 3333.

Historický vývin právního pojmu obecního statku jest temný a jmenovitě původ jeho jest zahalen rouškou neproniknutelnou. Pouze to jest historicky dokázáno, že vlastnictví obecní tvořilo základ vlastnictví individualního a ještě na počátku tohoto století nalézala se velká část veškery půdy ve vlastnictví obecním, jehož pojem však není zcela přesně vymezen. Zákonodárství století XVIII. a počátku XIX. není tomuto stavu příznivo. Tak bylo patentem ze dne 23. srpna 1770 č. 1225 nařízeno rozdělení společně užívaných pastvin a proměnění jich v louky a role. Zatímní obecní řád ze dne 17. března 1849 č. 170 ř. z. obsahuje v § 22 ustanovení, že všichni občané mají právo k užívání obecního statku, pokud požitky jeho jich potřebu nepřevyšují. Cís. patent ze dne 24. dubna 1859 činí rozdílnost mezi obecním jměním dle § 288 o. o. z. a oním jměním obecním, jehož požitky připadají jednotlivým třídám obecních členů. Při tom vyslovuje zásadu, že jen ona práva ohledně obecního statku na dále potrvati mají, jež byla nabyta způsobem zákonným. Uvádí však i jistá obmezení potud, že faktický výkon práva k uznání jeho nestačí, nýbrž

žádá řádný původ jeho, tudíž právní titul (důvod). Posledním stadiem vývinu pojmu obecního statku jest obecní řád z r. 1862. Hlavními zásadami jej ovládajícími jsou: Faktický výkon poživacího práva zakládá oprávnění bez ohledu na jeho řádnost; výkon práva v okamžiku nabytí platnosti nového obecního řádu jest rozhodným pro další trvání poživacího práva.

Celkem stanoví tento zákon pojem obecního statku velmi neurčitě, čehož následek byl, že ve směru tom vyvinulo se a platnosti nabylo v právní praxi právo na zvyklosti spočívající. K upevnění tohoto zvykového práva přispěly v nemalé míře nálezy správního soudu, jehož čelnější zásady tuto podáváme:

Poživací práva k obecnímu statku na titulu obecního členství spočívající jsou povahy veřejnoprávní (nál. spr. s. dv. sb. »Budwinski« č. 137, 342, 683, 931, 998, 1955, 3188, 4588, 4600). Úprava těchto poživacích nároků spadá důsledně do pravomoci úřadu obecního a orgánů jemu nadřízených, ať již se jedná o trvání tohoto práva, neb o způsob a rozsah požitků (nál. spr. s. dv. sb. »Budwinski« č. 1206). Pro trvání takového poživacího práva jest rozhodným dosavadní nerušený jeho výkon: udání titulu nebo právního způsobu nabývacího netřeba; námitka, že výkon děl se precario (na odvolání), nemá významu (nál. spr. s. dv. sb. »Budwinski« č. 187, 342, 683, 931, 998). Užívání pozemků obecních způsobem od pradávna zděděným nezakládá soukromoprávní držbu (nál. spr. s. dv. sb. č. 4390, 4392) a nevylučuje vlastnictví obce. Toto jest sice omezeno, ale správa statku přísluší obci, která požitky mezi oprávněné rozděluje. Právo ku požitkům obecního statku nemůže býti nabyto soukromou úmluvou (nál. spr. s. dv. sb. »Budwinski« č. 4005) a nemůže býti změněno úmluvou účastníků neb usnesením obecním. Netrvá-li onen hospodářský celek, ku př. následkem parcelace, jehož držba dle dosavadního zvyku opravňovala ku braní požitků, zaniklo tím právo ku těmto požitkům (nál. spr. s. dv. sb. »Budwinski« č. 2279, 2302, 2358, 2479, 3333), ač není-li tu nepochybný a nepopíratelný zvyk, dle kterého i jednotlivým částkám po rozdělení přísluší poměrná účast na požitcích (nál. spr. s. dv. »Budwinski« č. 2188, 2603). Výkon práva poživacího, který přičí se právní zásadě, že požívání má hověti jen domácí a hospodářské potřebě, může býti změněn usnesením obecního výboru (nál. spr. s. dv. sb. »Budwinski« č. 2302, 2697). Ano i oprávněné požívání obecního statku má jen potud trvati, pokud toho vyžaduje domácí neb hospodářská potřeba oprávněných (nál. spr. s. dv. sb. »Budwinski« č. 522, 1801, 3752, 4123). Oprávnění nemohou žádati náhrady za požitky ušlé, ať se to stalo z jakéhokoli důvodu (nál. spr. s. dv. sb. »Budwinski« č. 4204).

Obecní statek jest zbytkem bývalého společného vlastnictví půdy (dědiny), právní to útvar nehodící se do dnešní doby individualního hospodářství. Boj individualního vlastnictví proti společnému (obecnímu) statku trvá nepozorovaně sice, však s úspěchem dále, čehož důkazem jest zjev, že obecních statků stále ubývá. Dále i nynější stav obecního statku dokazuje, že doba přítomná vzdor všem snahám socialním tomuto právnímu ústavu málo jest příznivou. Hlavním úkolem zákonodárství jest pak otázka takové úpravy obecního statku, aby nikdo z účastníků ve svých nabytých právech nebyl zkrácen. Pokus v tomto směru učinil zemský výbor království Českého osnovou ze dne 16. července 1888.

Literatura: Randa: Právo vlastnické, Praha 1889 (§ 3); Pražák: Rakouské právo ústavní, část I., Praha 1895; Klineberger: O obecním statku v Samosprávném obzoru XIV.; Fiedler: O obecním statku, Praha 1889; Schwarz: Výklad zákona obecního, Praha 1894, III. vyd.

Obce farní (evangelické).

I. Pojem.

Obec farní jest souhrn všech v určitém, místně ohraničeném obvodu bydlících evangelických věřících vyznání augsburského nebo helvetského neb obojího pod duchovní správou faráře. Jsou tedy farní obce vyznání augsburského, helvetského a farní obce augsburského i helvetského vyznání. Stávající farní obce jsou uznány za právně existující.

Změny v tomto ohraničení nastávají, nehledě k nahodilému rozejití se obce, zřízením nové farní obce neb odfařením a přifařením jednotlivých míst neb jich částí. Jedná-li se o přifaření pouze části určitého místa, mají všichni tamtéž bydlící evangeličtí vyznavači a jde-li o přifaření jednoho neb více míst — aspoň většina tam usedlých vyznavačů podati dotyčnou žádost výboru senioratnímu, který slyšev příslušná presbyteria předloží ji k rozhodnutí výboru superintendenčnímu. Takovou žádost může podati též presbyterium obce, leč nesmí býti rozhodnuto o odfaření nebo přifaření proti vůli většiny přifařených. Rozhodnutí má býti doručeno stranám, kterýmž přísluší právo odvolati se k nejvyšší církevní radě. Rozhodnutí nabyvší moci práva jest oznámiti zemské vládě.

II. Zřizování nových obcí.

Ku zřízení nové obce farní neb filialní jest nutno vykázati dostatečné prostředky ke krytí nákladů, bohoslužby a náboženského vyučování mládeže. Žádosti mají býti řízeny pořadem řádných instancí na vrchní církevní radu. Vrchní církevní rada má ve shodě se zemskou vládou založení obce buď schváliti neb s udáním důvodů odepřítí.

III. Obec mateřská.

Při farních obcích s obcemi filialními nazývá se ona část, ve které se nalezá sídlo farního úřadu, obcí mateřskou. Každá obec mateřská a každá obec filialní má ke správě svých zvláštních záležitostí zvoliti presbyterium a čítá-li více než 500 duší, obecní zastupitelstvo. O vzájemném poměru a o správě všeobecných záležitostí mají býti zřízeny stanovy. Pro příslušníky, kteří jsou od kostela příliš vzdáleni lze zřídit kazatelské stanice. K tomu jest potřebí souhlasu farářova a presbyteria jakož i příslušného seniora.

IV. Obce jež sestávají z příslušníků obou vyznání, jsou podrobeny církevní správě onoho vyznání, kterému byly při svém založení hledě ku vyznání většiny údů obce vrchní církevní radou podřízeny. V takových obcích mají býti všude zřízeny zvláštní stanovy.

Duchovní i světští údové presbyteria takové obce, kteří nenáležejí k vyznání církevní správy, které je obec podřízena, mohou býti sice členy senioratních a superintendenčních shromáždění, nikoli však dotyčných výborů a generální synody. Aby bylo zamezeno každému nátlaku, jest farář povinen dovoliti příslušníkům obce onoho vyznání, jemuž on sám nenáleží, aby daly vykonati úřední jednání duchovním svého vyznání a nesmí v takových případech odepřítí delegaci.